

діяльності, проведення наукових досліджень. Вони сприяють регуляції теплового режиму, очищають та зволожують повітря. Та не слід забувати про їх валеологічну роль. Адже, на даній території наявні пішохідні доріжки, які використовуються людьми різного віку. Молоді матері часто гуляють тут зі своїми маленькими дітьми, спортсмени займаються спортивною ходьбою або ж бігом. Прихильників покататися на лижах можна знайти в зимову пору року. Мають можливість прийти на відпочинок пенсіонери та пересічні громадяни, які після тривалої праці прагнуть зняти напругу, нервово збудження чи просто покращити настрій.

Отже, деревні насадження алеї «Слави» та парку воїнів-інтернаціоналістів не лише поліпшують архітектурний вигляд, а й сприяють кращій організації культурного дозвілля населення, зменшують забруднення повітря, поглинають шуми.

Література

1. Байрак О. М., Самородов В. М., Панасенко Т. В. Парки Полтавщини: історія створення, сучасний стан дендрофлори, шляхи збереження і розвитку. Наукове видання. – Полтава, Верстка, 2007. – 276 с.
2. Панасенко Т. В. Сучасний стан озеленення міста Полтава. / Т.В. Панасенко // Проблеми відтворення та охорони біорізноманіття України: всеукр. наук.-практ. конф. – П., 2006. – С. 72–74.

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ЕКСКУРСІЙ НА БАЗІ КОРПУСНОГО ПАРКУ М. ПОЛТАВА

*Н.О. Гуріненко, Т.В. Москаленко
м. Полтава, Україна*

Людина – частина природи. Її існування можливе за умови встановлення гармонійних стосунків з довкіллям і дбайливого ставлення до нього. Шкільний курс біології є базовим у формуванні екологічної культури школярів. Неодмінною умовою для реалізації завдань навчальної програми є проведення уроків на природі й навчальних екскурсій. Спостереження за природними явищами сприяють формуванню в учнів первинного уявлення про тваринний і рослинний світ і розвиток компонентів різних природних комплексів [1].

Екскурсія у природу – цікава форма роботи вчителя із класом. Під час екскурсії учні вчаться орієнтуватися на місцевості, спостерігати, порівнювати, бачити потрібні об'єкти, знаходити приклади взаємозв'язку різних організмів між собою та з умовами навколишнього середовища. Навчальні екскурсії відіграють важливу роль, тому що дають учням можливість сприймати безпосередньо органами чуттів предмети та явища в природних умовах. У цьому організованому, активному, цілеспрямованому процесі в учнів формується вміння зіставляти предмети, порівнювати, виділяти особливості будови й функціонування об'єктів. Екскурсії викликають емоційне збудження, а це має педагогічне значення, оскільки його джерелом є радість пізнання. Природа у своїй різноманітності – це постійне джерело розвитку продуктивних сил суспільства. Тому ми маємо проводити систематичну роз'яснювальну роботу щодо охорони природних багатств. Навчальні екскурсії навчають не тільки спостерігати за природою, а й проводити дослідну роботу [2].

Згідно із шкільною програмою біології 7-11 класи передбачена екскурсія в природу для 7-х класів на тему: «Сезонні явища в житті рослин». Можливість проведення шкільних екскурсій у містах дещо обмежена. Та для ефективності екскурсії важливе значення має вдалий вибір місця проведення екскурсії, тому на нашу думку такі екскурсії доцільно проводити на базі Корпусного парку м. Полтава. Адже, даний парк окрім таких головних функцій як рекреація, організація масового відпочинку та розваг, проведення інформаційно-освітньої та фізкультурно-оздоровчої роботи серед населення міста.

Нами розроблена предметна екскурсія на базі Корпусного парку м. Полтава на тему «Сезонні явища в житті рослин». Метою даної екскурсії є ознайомлення учнів із осінніми явищами в житті природи; переконатися в доцільності змін, що відбуваються з рослинами в

осінній період.

Вчитель ставить проблемне питання: «Чому ж листки жовкнуть або червоніють і так легко опадають?».

Вчитель звертає увагу дітей на черешок листка, на те місце, де він прикріплюється до стебла. Тут не важко помітити маленьке потовщення. Це так звана листкова подушечка. Зовні вона має однаковий вигляд у зеленого і пожовклого листка. Всі помічають різницю – у пожовклого листка цей кінець буде рівний, гладенький та блискучий. На ньому не видно пошкоджень.

Шляхом порівняння і дослідження з допомогою вчителя учні дізнаються про дійсні причини листопаду.

Наче все, що недавно росло, вмирає. Чи так це насправді? Ні, тут треба показати учням, що тільки однорічні рослини відмирають, але й вони утворили плоди та насіння, яке проросте навесні знову. А багаторічні трав'янисті рослини, дерева й кущі не відмирають. Вони тільки готуються до нових зимових умов. І такою підготовкою є скидання листя.

Практичним результатом екскурсії може бути виготовлення учнями фотозвіту “Осінній парк”, організація виставки картин “Мистецтво пензля і пера про осінь”.

Взимку, під час вивчення теми “Пагін”, програма рекомендує проведення екскурсії в природу для ознайомлення з зимовими явищами в житті рослин. У Корпусному парку під час екскурсії можна зробити чимало відкриттів – навіть у січневий холод.

До цієї екскурсії варто підготувати картки з силуетами крон дерев і кущів (без назв). Після виходу на місце екскурсії, діти дають характеристику зимового парку. Потім вони приступають до самостійної роботи. Кожен учень відшукує дерево чи кущ за силуетом крони і дає йому характеристику за заданими учителем алгоритмом, що вказані в картці. Наприклад: за силуетом крони учень визначає видову назву рослини. Потім він самостійно визначає назву загального контуру крони (розлога, грибоподібна, плакуча чи пірамідальна), розташування бруньок, листкоскладання в бруньці, вивчає характер поверхні кори, колір кори та інші додаткові ознаки дерева чи куща.

Одним із завдань є спостереження за величиною і формою бруньок на одному дереві. Учні роблять висновок, що величина і форма бруньок різна, незважаючи на мороз, під лусочками є зелені ніжні зачаткові листочки та бутони.

Зрізаємо кілька гілок із різних дерев та кущів, для подальшого спостереження за тим, як розпускатимуться бруньки, пагони, а потім і листки на гілках різних рослин, поставлених у воду.

Результатом цієї зимової екскурсії в парк буде не лише ознайомлення школярів із зимовими явищами в житті рослин, але й формування умінь спостерігати природу, фіксувати побачене, робити висновки.

Заключною екскурсією є екскурсія на тему: «Весняні явища в житті рослин».

Завдання цієї екскурсії є не лише просте ознайомлення з дикоростучими та квітково-декоративними весняними рослинами, а й повторення і закріплення на живому матеріалі отриманих знань з даної теми.

Учні повинні з'ясувати які зміни відбулися в парку весною (опис особливостей факторів неживої природи: наявність тепла, вологи, світла та змін, які відбуваються в живій природі). Також вони виконують самостійну роботу за індивідуальними карточками-завданнями, а саме, описати ранньоквітучі рослини даної місцевості (розмір рослин, колір і розміри квіток, запах, щільність зростання), встановити які з первоцвітів зацвітають найраніше.

Таким чином у результаті екскурсії учні не тільки повторять вивчений матеріал, але й дізнаються про біологію багатьох ранньоквітучих рослин.

Такі екскурсії в природу сприяють активізації навчального процесу, створюють умови для організації самостійної роботи учнів та ведення ними фенологічних спостережень.

Вивчення рідної природи виховує в учнів любов до природи, дає багатий матеріал для естетичного виховання, привчає школярів правильно поводитися в природі.

Література

1. Круш Л. М. Природничі екскурсії в навчально-дослідній діяльності учнів / Л. М. Круш // Біологія. Шкільний світ. – 2012 - № 11 (347) – с. 2 – 8.
2. Кузнецова В. І. Нестандартні форми проведення занять з біології в 6-10 класах / [Кузнецова В. І., Семененко О. П., Упатова І. П., Чурилова А. І.]. – Харків : Скорпіон, 2002. – 152 с.

ЕКОЛОГО-ПРАВОВЕ ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ

*Н.О. Гуріненко, О.П. Пічка
м. Полтава, Україна*

Людина як особистість формується та існує в системі суспільних відносин, будучи соціальною істотою, для якої характерні цілеспрямованість і саморегуляція. Необхідною умовою існування будь-якої суспільної формації, як відомо, слугують розроблені людьми норми права, які регулюють поведінку і взаємини між індивідами, між особистістю та суспільством.

Актуальність еколого-правової освіти, культури та виховання зумовлена тим, що, по-перше, кризова ситуація в економіці й орієнтація на ринковий шлях розвитку викликає одночасно інтенсивне і екстенсивне природокористування та антропогенний тиск на навколишнє середовище. У зв'язку з цим у фізичних осіб, які організують та здійснюють господарську діяльність, повинна бути сформована екологічна правосвідомість, яка сприяла б розумному оптимальному поєднанню екологічних та економічних інтересів такої діяльності. По-друге, не дивлячись на широке застосування природоресурсових, природоохоронних та інших норм екологічного законодавства, багато членів суспільства не володіють необхідними еколого-правовим знаннями і часто проявляють необізнаність в проблемах природокористування і природоохоронної діяльності. Цьому в значній мірі сприяє відсутність системного, дієвого різнорівневого механізму правового регулювання процесу формування екологічного виховання та правосвідомості [5]. По-третє, вплив ноосфери на біосферу поставив перед усім людством, а не окремою країною або островом екологічну проблему.

Екологічне виховання передбачає формування в людини уважного ставлення до проблем навколишнього середовища. Турбота про природні багатства, бережливе використання природних ресурсів є найважливішими завданнями екологічного виховання, тому необхідним є залучення до природозберігаючої роботи; розвиток екологічної культури тощо [2].

Правове виховання спрямоване на формування високої правової культури особистості, підвищення рівня її правосвідомості. Вирішує ряд питань: розширення запасу правових знань, формування стійких морально-правових цінностей, глибокої переконаності в необхідності виконання вимог законодавства. Правове виховання прищеплює непримиренність до будь-яких порушень законності, готовність брати участь в охороні правопорядку.

Вихованням є складний і багатогранний процес формування особистості, створення оптимальних умов для її фізичного, психічного та соціального розвитку. Виховання як цілеспрямований процес здійснюється певними шляхами або методами.

Методи виховання – шляхи досягнення оптимальних педагогічних результатів відповідно до поставлених виховних цілей [1].

На різних вікових періодах методи будуть різними і залежатимуть від індивідуально-особистісних характеристик учнів. На сьогодні виділяють кілька груп методів, в основу яких покладено цілісну структуру діяльності, що включає усвідомлення процесу діяльності, її організації, стимулювання; контроль і аналіз результатів.

Для початкової школи оптимальними є методи формування свідомості особистості – передбачають вплив на свідомість, почуття і волю з метою формування поглядів і